

Alte Drucke

**EXPLICATIO || ORATIONIS || CICERONIS PRO || ARCHIA
POETA, OSTEN-||dens vsum artis Dialecticæ & || Rhetoricæ,
tradita in scho=||la Luneburgensi || AB ...**

Cicero, Marcus Tullius

Witebergae, 1578

VD16 ZV 31062

Textus Orationis Eiusque Explicatio.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149441

ORATIO CICERONIS

Textus Orationis eiusque
explicatio.

Conclusio
superioris
syllogismi.

Hunc ego non diligam? Atqui sic à summis non admirer? non hominibus. Vulgo enim omni ratione defendi solet: Poetam nasci, dendum putem? At oratorem fieri. Et Plato, qui sic à summis hominibus eruditissimis signis non arte, sed diuinae accepimus, cate- no afflatu, omnia ista poetarum studia, & domata canūt. Idem in lib: trina, & praeceptis, 2. de Repub. Poetas deorum & arte constare, Poetarum filios esse dicit. Et tam natura ipsa vale- Homerus in odys: Iuenerem, & mentis viri- Poetis carmina dictarebus excitari, & quasi scribit. diuino quodam spiri- & quasi diuino quodam spiritu afflari, Iuxta illud Ouidij.

Est Deus in nobis agitante calefcimus illo,
Sedibus aetherei spiritus iste venit. Idem:

At sacri vates & diuum cura vocamur,
Sunt etiam qui nos numen habere putent.

Pindarus: Naturae bona antecellunt ijs, quae doctrina & studio comparantur.

Quar-

PRO ARCHIA.

Quare suo iure. *Primū* Quare suo iure no- *Primum*
Argumentum, cuius hæc ster ille Ennius san- *Argumen-*
est Dialectica sententia: ctos appellat Poëtas, *tum, ab ho-*
Sancti sunt magnifa- quod quasi Deorum *nesto.*
ciendi. aliquo dono atq; mu-

Archias ē sanctus, quia nere commendati no-
est Poëta, cui Ennius no- bis esse videantur.

men sanctum tribuit. Sit igitur iudices,

Ergo Archias est ma- sanctum apud vos hu-
gnificandus. manissimos homines,

Hoc argumentū ampli- hoc Poetæ nomen,
ficat à minori hoc modo, quod nulla vnquam
Saxa, solitudines, bestie barbaria violauit.
voce & cantu mouentur.

Ergo & vos voce Poëtæ Archie moueri decet.

sanctos. Sanctum propriè dicitur quod Deo
dicatum est. Iurisconsultus dicit sanctum vocari,
quod ab hominum iniuria defensum & munitum
est, inde sanctos viros & sanctas leges dicimus.

Saxa & solitudines. Saxa & solitudines *Amplifica-*
Locus est Physicus. Nam voce respondēt, bestie *tio primi*
in Physicis traditur in sæpè immanes cantu *Argumenti*
concauitatibus saxorum flectuntur, atq; consi- *à minori.*
& iugis montium reddi stunt, nos instituti reb.
vocem, quæ Echo voca- optimis, non Poëta-

E rum

*Delphinū & tumidas Lyra flexit Arionis vndas,

Durior his quem non Musica flectit, erit.

ORATIO CICERONIS

rum voce mouetur, id fit hoc modo. Aër
mur? percussus voce si defer-
tur ad obstaculum durum & concavum in eo colle-
ctus resultat, & redit ad initium unde primum de-
labi coepit, & quia aër eundo & redeundo fit im-
becillior, ultimas tantum syllabas vocis reducit. Hoc
est, quod Cicero hic dicit: Saxa & solitudines voce
respondent, id est, saxa & solitudines concave ita
sono mouentur, ut remittant aliquot vocis sylla-
bas.

bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur.
Sapientissimi homines ut mitiores artes nempe Poë-
ticam & Musicam pueris commendarent, finxe-
runt arbores, feras, volucres Orpheum admiratas &
canentem secutas esse. Fuit enim Orpheus insignis
Poeta & Musicus, qui agrestes & feros Thraciæ
populos cantu & suauitate permulcens ab inhu-
manitate traduxit ad mansuetudinem, unde Hora-
tius:

Syluestres homines sacer interpretesq; Deorum
Cœdibus & fœdo victu deterruit Orpheus,
Dictus ob id lenire Tigres rapidosq; leones.

Constat autem Poësin & Musicam habere
summam vim ad ciendos & permulcendos homi-
num animos: Nulla enim res ita penetrat in ani-
mos ut harmonia numerorum & vocum, qua qui
non mouentur rigidiores sunt feris & arboribus,
unde & recte dicitur: Qui non delectatur harmo-
nia

PRO ARCHIA.

nia non est harmonicè compositus. Papistæ ut com-
mendarent eloquentiam Antonij Patauini, hanc fa-
bulam imitati finxerunt pisces excertis è mari capi-
tibus audiuisse illum in littore Hadriatico concio-
nantem.

Et digni sunt memoria versus Virgilij:

Threicius quondam vates fide creditur canora
Mouisse sensus acrium ferarum,
Atq; amnes tenuisse vagos,
Et surda cantu concitasse saxa,
Suauifonosq; modos testudinis arbores secutæ,
Umbram feruntur præbuisse vati.
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,
Doctaq; vitam voce temperauit.
Iustitiam docuit: cœtu quoq; congregauit vno,
Moresq; agrestes expoliuit Orpheus. Vide Ma-
crob: lib. 2. in somnio Scip:

Præterea experientia docet feras & bestias
mirabiliter Musices dulcedine teneri. Equi tuba-
rum clangore ad pugnam excitantur. Cerui, ut est
apud Aristotelem, sibilo & cantu venantium capi-
untur. Plinius idem narrat cum inquit: Mira vis
est omnino Musicæ, Cerui enim fistulis capiuntur,
Pisces in stagno Alexandriae crepitu detmentur,
Cygnos hyperboreos Cytharæ cantus adducit.

ORATIO CICERONIS

Secundum
Argumen-
tum ab Ex-
emplo.

Homerum Colopho-
nij ciuem esse dicunt phoniij. De hac conten-
tione studiosi hunc ver-
sum obseruent :

tunt, Smyrnæi vero ἐπὶ αὐτῆς δὲ τῆς
suum esse confirmant. σὶ περὶ ῥίξας ἀμύρου
Itaq; etiam delubrum σμύρνα, ῥόδου, καὶ
eius in vrbe dedicarūt, λοφῶν σαλαμίν, ἰοῦ
Permulti alij præterea ἄργεῖα ἀδύων.

pugnant inter se atq; delubrum eius in vr-
contendunt. Ergo illi be dedicarunt. Fuitq;
alienum, quia Poeta Epitaphium Homeri ta-
fuit etiam post mortē le:

expetunt, nos hūc vi- Continet hic tumultus va-
uum qui voluntate & tem cognomine Home-
legibus noster est re- rum,

Tertium
Argumen-
tum à me-
ritis Ar-
chiæ.

pudiemus? Præsertim Qui cecinit laudes He-
cum omne olim studi- roum & fortia gesta.
um atq; omne ingeni- Pindarus: Poëtæ de-
um contulerit Archi- functos ad vitam redun-
as ad populi Romani cunt.

gloriam laudemque Præsertim. Tertium
cele- Argumentum sumptum
à meritis Archiæ, & in tale Enthymema redigi po-
test.

Plurimum benefecit Archias populo Roma-
no.

Ergo iniquum est cum eijsere ex ciuitate.

Antece-

PRO ARCHIA.

Antecedens probat Cicero, PRIMO, Archias enim adolescens descripsit bellum Cymbri- cum in laudem populi Romani, quod bellum Mari- us, qui abhorruiat à literis, confecit.

SECUNDO, Archias descripsit bellum po- puli Romani gestum cum Mitridate rege Ponti, de quo in Oratione pro lege Manilia diximus.

Cymbricas res. Id est, celebrandam. Nam & Adolescens descripsit bel Cymbricas res adole- lum Cymbricum in lau- scens attigit. Etiam dem populi Romani. De ipsi illi C. Mario, qui hoc bello lege Plutar- durior ad hæc studia echum in vita Marij. Et videbatur, iucundus Florum lib. 3. cap. 3. fuit.

Etiam ipsi illi C. Mario. Plutarchus de Ma- rio scribit quod à literis abhorruerit, nec ullis præ- ceptoribus uti voluerit.

Nec enim, Amplifi- Nec enim quisquā Amplifica- catio, cuius hæc est sen- est tam auersus à Mu- tio tertij tentia: Quilibet cupit sis, qui non mandari argumeti. labores suos honestis li- verlibus æternum suo- rum laborum præco- teris celebrari. nium facile patiat.

* Ouid.

Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum,
Carmina, quam tribuent, fama perennis erit.

formata a dicto vel quod tuus est Themistocles qui fuit etiam in ista laudant
iste portus esse magnificatus qui magnam peruenit in ista laudant

ORATIO CICERONIS

Exemplū.
* Pind.
Poëtica
laudans bo-
nos viros
floride vi-
uit.

Themistoclem illum Themistoclem illum.
sumum Athenis vi- Exemplis probat præce-
rum dixisse aiunt, cum dentem rationem.
ex eo quæreretur, De Themistocle vide
quod ἀπόμα, aut Herodotum lib. 7. & 8.
cuius vocem lubentis- Fuit autem vir amans pa-
simè audiret? eius à triæ, quem virtus sua vi-
quo sua virtus optimè ctorem, iniuria patriæ
prædicaretur. Itaq; Imperatorem Persarum
ille Marius item exi- fecerat, ut se ab ea oppu-
miè L. Plotium dile- gnando abstineret, insti-
xit, cuius ingenio pu- tuto sacrificio, exceptū
tabat ea quæ gesserat patera tauri sanguinem
posse celebrari. hausit, & ante ipsam a-
ram quasi quædam pietatis clara victima concidit.

ἀπόμα, id est, quam iucundam narratio-
nem.

ille Marius. scilicet qui prorsus fuit alienus à
Musis.

* Libenter fateor me ignorare an hic Ploti-
us, de quo Cicero ait, idem sit is qui & Crispinus di-
ctus fuit, & placita Stoicorum versibus complexus
est, quem Horatius garrulū & Lippum fuisse notat,
cum ait: iam satis est ne me Crispini sermīa Lippi
compilasse putes. Fuit & Plotius Tucca, amicus &
inter hæredes Virgilij, & unā cum Varro Ænei-
dos emendator. Fuit & L. Plotius Rhetor, cuius
meminit Cicero, & eius vitam Suetonius descripsit.
magnum

PRO ARCHIA.

magnum. Quia dura bellum magnum atque difficile. Quia gestum difficile, & in multa est terra mariq; varietate terra mariq;

* De bello Mithridatico versatum, totum ab copiosis: à me dictum est in hoc expressum est. Qui explicatioe Orationis Ci libri non modo L. Lucii Ciceronis pro lege Manilia. cullum fortissimum Carmine *
populus enim Rom: et clarissimum virum, fit viuar
Vi hunc locum discentes verum etiam Populi virtus, ex=
rectius intelligant, legen= Romani nomen illu= persq; fo=
da est Oratio Ciceronis serant. pulchri,

pro lege Manilia. Populus enim Ro=
Pontum. Id est, sedem manus aperuit Lucul=
regis Tygranis seu re lo imperante, Pontum
gnū Mithridatis. Est. n. & Regis quondam
Pontus prouincia Asiae. opibus, & ipsa natura
Armeniorum. Id est, regionis vallatum. Po=
Tygranis, qui se generi puli Romani exerci=
suo Mithridati adiunxe= tus eodem duce, non
rat, vide Plutarchum in maxima manu innu=
vita Luculli, & oratio merabiles Armenio=
nem pro lege Manilia à rum copias fudit. Po=
nobis explicatam. puli Romani laus est
Populi Romani laus urbem amicissimam
est. De hac eadem re & Cizicenorū ex om=
in oratione pro lege Ma= ni impetu regio, ac to=
nilia dictum est. rius belli ore ac fauci=

*Inarrando ea quae
sunt a Lucullo*

ORATIO CICERONIS

† al.
conserua-
tum.

bus ereptam esse atq; trophæa. Trophæa
† seruatam. Nostra sunt spolia hostium ca-
semper feretur ac pre-pta & stipitibus erecta,
dicabitur L. Lucullo *ut significarent victori-*
*dimicante, cum inter-*as de hostibus fugatis.
fectis ducibus depres-τροπην enim significat
sa hostium clasis, & conuersionem.
incredibilis apud Te-
nedum pugna illa na- Carus fuit Africano,
ualis. Nostra sunt tro- Quartum Argumentum
phæa, nostra monu- ab exemplo sumptu est,
menta, nostri trium- q. d. Ennius Poeta charus
phi. fuit Scipioni, & propter

Conclusio
tertij Ar-
gumenti.

Quare quorum in-ingenium in urbem rece-
genijs hæc feruntur, ptus est.
ab his populi Romani
fama celebratur. in sepulchro Scipio:

Quartum
Argumen-
tum ab ex-
emplo.

Carus fuit Africano Plutarchus scribit ad
superiori noster Enni- monumentum Scipionis
us, itaq; etiã in sepul- tres statuas esse colloca-
chro Scipionum puta- tas, quarum due Publij
turis esse constitutis. & Lucij Scipionum fu-
Et marmoratis laudi- isse dicuntur, tertia En-
bus nij Poetæ.

I. Exēplū.
Vide Val:
Max: li. 8.

marmoratis laudibus. Id est, quæ leguntur
in marmore scriptæ à Poetis. De hac historia vide
Liuium lib. 2. cap. 18

Ennius. Qui (vt Lucretius canit) primus
ameno

*Ennius. Qui (vt Lucretius canit) primus
ameno*

PRO ARCHIA.

amano detulit ex Helicone perenni fronde coronam. Floruit tempore Scipionis prioris, sub quo etiam stipendia meruisse traditur, ut Claudianus testatur.

Hærebat doctus lateri, castrisq; solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.

De hoc Ennio vide Ciceronem in libro secundo de Oratore. Item Liuium lib. 48. Et Plinium lib. 7. Item Quintilianum. Cicero Ennij Epitaphium celebravit, quod tale est:

Aspicite o ciues senis Ennij imaginis urnam,
Hic vestrum pinxit maxima facta patrum.
Nemo me lachrymis decoret, nec funera fletu
Faxit, cur? volito docta per ora virum.

bus certè non solum
ipsi qui laudantur, sed
etiam populi Roma-
ni nomen ornatur.

In cœlū huius, proa-
uus Cato tollitur. Ma-
gnus honor populo

Maximi, Marcelli, Romano adiungitur,
Fulvii. Hi duces fuerunt omnes deniq; illi Ma-
bellorum Punicorum. ximi, Marcelli, Fulvii
non sine communi o-
mnium nostrum lau-
de decorantur.

Ergo

ORATIO CICERONIS

† al.
rudem,

Ego illum qui hæc Rudium. Rudie ve-
fecerat † Rudium tam tuſtum oppidum in Ca-
hominē, maiores no- labria fuit, ubi Ennius
ſtri in ciuitatem rece- natus fuit.
perunt, nos hunc He- Silius Italicus lib. 12.
racliensem multis ci- de Ennio ſic inquit:
uitatibus petitum, in — Rudie genuere vetu-
hac autē legibus con- ſtae *quod etiam in vetuſtis*
ſtitutum, de noſtra ci- Nam Rudie ſolo memo-
tate eijciemus? rabile nomen alumno.
Item paulo poſt: Sacer hic & magna virorum Aō
nidum cura eſt, & dignus Apolline vates.
Hic canet illuſtri primus bella Itala verſu.
Attollitq; duces cœlo &c.

Alij legunt rudem hominem, iuxta illud Ouidij.
Vtq; ſuo Martem cecinit grauis Ennius ore,
Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Argumentum a locis diffiſſimis ſumptum quæ probat longum
Amplifica- Nam ſi quis mino- Nam ſi quis. Ampli-
tio quarti rem gloriæ fructum ficatiuncula quarti bu-
Argumen- putat ex Græcis verſi- ius Argumenti. q d Græ-
ti. bus percipi, quam ex ca ſcripta leguntur in o-
latinis, vehementer et- minibus ſerē gentibus, la-
rar, propterea quod tina in Italia tantum.
Græca leguntur omni- Archias ſcripſit græcē,
bus ſerē gentibus, La- Ennius vero latine.
tina ſuis finib. exiguis Ergo gloria populi Ro-
ſanē continentur, mani ſcriptis Archiæ ad
plures

PRO ARCHIA.

plures gentes perueniet, quam Ennij carminibus.
Itaq; merito Archias apud vos maiori in precio sit
quam Ennius fuit apud maiores nostros.

Quare si res hæc quas

Quod cum ipsis, gessimus, orbis terræ
Clausula quarti Argu= regionibus definiun-
menti. Libris Archiæ non tur, cupere debemus,
solum gloria populi Ro= quò minus manuum
mani illustratur, verum= nostrarum tela perue-
etiam multi eorū lectione nerunt, eodem glori-
ad studium virtutis ex= am famamque pene-
uscitantur. trare,

gloriæ causa. Quia Quod cum ipsis po-
illi ex libris Archiæ pe- pulis, de quorum re=
tunt exempla, quæ in vi- bus scribitur, hæc am-
ta intuantur & imiten- pla sunt, tum ipsi certè
tur. qui de vita gloriæ

Quam multos. Quin= causa dimicant, hoc
tum Argumentum etiam maximum & pericu-
ab Exemplis sumptum. lorum incitamentum

* Magnus Alexander est & laborum.

quoties dormiuit Home= Quam multos scri- Quintum
rum, Narratur capiti ptiores rerum suarum Argumen=
supposuisse suo. magnus ille Alexan- tum etiam

cum in Sigæo. Hæc der secum habuisse di- ab Exem-
historia est apud Plutar- citur? Atque is ta- plis.

chum in vita Alexandri. men cum in Sigæo ad II. Exem-

Textus sic habet: Dum Achillis tumultum ad plum.
stiuisset,

ORATIO CICERONIS

fisset, ô fortunate in- Alexander coronis or-
 quit adolescens, qui nat statuam Achillis, huc
 tuæ virtutis præco- felicem appellat, quod
 nem Homerum inue- eidem viuo fidelis soci-
 neris, & verè. Nam us, videlicet, Patroclus,
 † ali. nisi † illi ars extitisset mortuo verò clarus præ-
 Illas exti- illa, idem tumulus, co, videlicet Homerus
 tisset, qui corpus eius con- sue virtutis contigisset.
 texerat, nomen etiam Neq; enim ignotum est
 obruisset. quantoperè Alexander
 Magnus delectatus est Homeri poemate, cui siue se-
 ria siue iocos tractaret, etiam cum armaretur in ho-
 stem, carmina Homeri decantari solebant, cui cum
 ex spolijs Babylonicijs ingentis precij scrinium ex
 auro & gemmis esset oblatum, & cæteri alij alijs
 vsui ad res preciosas asseruandas id destinarent.
 Respondit Alexander: Nulli rei magis idoneam
 esse eam arculam, quam Homericæ poëmatis asser-
 uando. Nobilissimo enim thesauro non minus no-
 bile vasculum, in quo reponeretur conuenire. Hic
 studiosi historiæ de Agesilao optimo & sapien-
 tissimo Spartanorum rege obseruent, qui nunquam
 cubitum ire, nunquam cum è lecto surrexisset pro-
 dire, aut aliquid agere solebat, quin prius quasi so-
 lenniter aliquid ex Homero leclitaret, & quoties à
 negotijs vacuum tempus dabatur, statim ad Home-
 rum properabat, ad Amasium puellumq; suum ire se
 dictitans, vnde patet quanti Homerus aestimatus sit.
 Theo-

PRO ARCHIA.

Theophanem Mi- Quid noster hic Ma-
tylenæum. Theopha- gnus qui cum virtute
nes Mitylenæus Poëta fortunam adæquauit?
Græcus, carmine gesta nōne Theophanem
Pompeij Magni descri- Mitylenæum scripto-
psit, & propterea, vt Ci- rem rerum suarum in
cero hic dicit, ab eo ama- concione militum ci-
tus, & vrbe Romana in uitate donauit? Et
concione militum dona- nostri illi fortes viri,
tus est. Theophanis me- & rustici, ac milites
nimit Cicero in Epistolis dulcedine quadam
ad Atticum. De eodem gloriæ commoti, qua-
Theophane & Plutar- si participes eiusdem
chus, & Cæsar in com- laudis magno illud
mentarijs de bello ciuili. clamore approbaue-
Et Cornelius Tacitus scri- runt.

bit, inter intimos M. Itaq; credo, si ciuis
Pompeij connumeratum Romanus Archias le-
fuisse, & eidẽ Theopha- gibus non esset, vt ab
ni defuncto cælestes ho- aliquo Imperatore ci-
nores Græcos tribuisse. uitate donaretur, per-

Meminit & Strabo hu- ficere non potuit
ius Theophanis lib. 13. Scylla vero eum Hi-
Scylla vero cum Hi- spanos & Gallos do-
spanos. Tertium Exem- naret, credo hunc pe-
plum, cuius hæc est Dia- tentem repudiallet,
lectica sententia: Scylla Hi quem nos in concio-
spanos & Gallos milites ne vidimus, cui cum
libellum

*
O terque
quaterque
beatos A-
gricolos bo-
na si sua
norint, etc.

A Memori.
Ironia.

III. Ex-
emplum.

ORATIO CICERONIS

libellum malus poeta ciuitatibus donauit.

de populo subiecisset, Ergo multo magis hunc quod Epigramma in poetam Archiam petentem secisset, tantum tem ciuitate donasset.

modo alternis versibus Item:

bus longiusculis, sta- Scylla malo poeta praetium ex his rebus, quas mium tribuit.

tunc vendebat, iussit Ergo multo magis Ar-

ei praemium tribui, chian arte excellentem

sub ea conditione, ne munere affecisset. Itaque

quid postea scriberet, non decet vos Archiam

Qui sedulitatem mali aspernari.

poetae duxerit aliquo, quas tunc vendebat.

tamen praemio di- Nam Sylla post supera-

gnam, huius ingenium Marium immanem

um et virtutem in scri- crudelitatem exercuit in

bendo & copiam non illos, quos vel suspicaba-

expetisset? tur ex Marij parte ste-

tisse, multos proscripsit, & proscriptorum bona

vendidit.

Dispositio à sequenti Periodo incipiens, & ad Conclusionem siue Epilogum huius orationis sese extendens.

Sequitur quartum Exemplum ab Exemplo Metelli, cuius haec est sententia:

Metel-

PRO ARCHIA.

Metellus cū alios multos ciuitate donarit, Archiæ Poetæ facilius concessisset ciuitatem.

Turpe est igitur vos Archiam repudiare.

Antecedens probat: Primo, Quia Metellus Archia familiariter vsus est. Secundo, Quia Metellus cupidus erat audire rerum suarum commendationes. Hanc postremam rationem amplificat Ætiologia sumpta ex loco communi: Omnes enim homines trahuntur studio laudis.

Ingeniose autem Cicero adhibet hunc locum communem de gloria, ut ostendat Archiam conseruandum esse. Est enim hæc Ciceronis nuda & dilectica sententia: Omnes cupimus relinquere gloriam & laudem virtutis.

Ergo Poetæ, ex quorum numero est Archias, conseruandi sunt, ut nostram virtutem literis celebrent.

Antecedens huius Argumenti probat tribus rationibus. Prima ratio sumpta est à Philosophis. Secunda ab exemplis Bruti & Fuluij. Tertia à suo ipsius exemplo, quod laude delectetur.

Deinde his rationibus absolutis repetit propositionem, quod omnes homines studio laudis trahuntur. Hanc autem propositionem per Antithesin amplificat, Primo hoc modo: Nisi speraremus laudem secuturam esse virtutem, non obijceremus nos tot laboribus & periculis.

Secundo

ORATIO CICERONIS

Secundo, Amplificat Antithesin à minori:

Statuas & imagines corporum relinquinus.

Ergo multo magis in hoc esse debemus, ut imagines animorum & virtutum relinquamus in Poëmatibus expressas.

IIII. Quid à Q. Metello à Q. Metello Pio.

Quartum Exemplū. Pio familiarissimo suo Metellus hic Pius dicitur qui ciuitate multos do ob pietatem, quam pa-

nauit, neq; per se, neq; tria præsinit, Sic enim per Lucullos impetra de eo scribit Sabellicus li. uisset & qui præsertim 1. Nec Metellus sese cum vsq; eo de suis rebus vitæ periculo in medias scribi cuperet, ut eti coniecisset flammæ, ut am Cordubæ natis Palladium ex incendio Poëtis pingue quid subtraheret, nisi in Paldam sonantibus atq; lade diuinum aliquod nuperegrinum, tamen men opinatus esset.

aures suas dederet. pingue. id est, indotum, quod pingui, ut aiunt, Mnerus factum est. Illis enim Poëtis non erat naturalis illa Romanæ lingue puritas.

Nec enim est hoc Nec enim. Amplifdisimulandum, quod cat hoc membrum, ut num obscurari non poreft, per dixi, trib. rationibus. fed pro nobis feren- trahimur omnes. Sic dum: trahimur om- Cicero lib. 1. de officijs: nes studio laudis, & Omnes enim trahimur et ducimur

Locus communis de gloria.

monstrat qd
non solum de
vita sed et de
vita et de
vita et de

non solum de gloria

de gloria

de gloria

de gloria

de gloria

de gloria

de gloria

PRO ARCHIA.

ducitur ad cognitionis optimus quisq; maxi-
scientiæq; cupiditatem. mē gloria ducitur.

* Plinius.

Laudare est acerrimus stimulus mouendi.

* Seneca.

Gloria vmbra virtutis est.

Ipsi Philosophi. Pri- Ipsi Philosophi eti-
ma ratio Antecedentis am in illis libellis,
sumpta à Philosophis, quos de contemnenda
cuius hic est sensus: Phi- gloria scribunt, no-
losophi qui modestissimi men suum inscribunt,
videri volunt, scribentes & in eo ipso, in quo
de contemnenda gloria, prædicationem nobili-
tamen suum nomen ap- tatemque despiciunt,
ponunt, ne qui sint igno- prædicari de se ac no-
rentur. minari volunt.

Ipsi Philosophi &c. Idem dicit Cicero lib. 1.
Tusculanarum Quæstionum: Quid, inquit, nosir
Philosophi? nonne ijs ipsis libris, quos scribunt de
contemnenda gloria, sua nomina inscribunt. Sæpē
auditis gloriam, id est, approbationem propriæ con-
scientiæ recte iudicantis, & aliorum recte iudican-
tium non esse contemnendam. De hac gloria Cice-
ro libro 2. Officiorum pulchrè dixit: Vera gloria
radices agit, atq; etiam propagatur, ficta omnia,
tanquam flosculi celeriter decidunt, nec simulatum
quicquam potest esse diuturnum. Idem in Tuscu-
lanis Quæstionibus: Honos alit artes, omnesq; in-
cendit.

ORATIO CICERONIS

cendimur ad studiū gloria, iacentq; ea semper, quæ
apud quosq; improbantur.

Secunda
ratio.

Decius quidem Brutus, summus ille vir tus. Secunda ratio antea
& imperator Accij cedentis sumpta ab ex-
amicissimi sui carmi-emplo Decij, Bruti &
nibus templorum ac Fuluij, cuius hæc est sen-
monumentorum a- tentia: Brutus templorū
ditus exornauit suo- & monumentorum suo-
rum. Iam vero ille, rum vestibulis appendit
qui cum Aetolis En- carmina composita ab
nio comite bellauit Accio Poëta in laudem
Fuluius, non dubita- eius. Item Fuluius conse-
uit Martis manubias Eto bello Aetolico, ut sibi
Musis consecrare. Qua- perpetuam laudem con-
re in qua viue Impe- ciliaret, prædam Musis
ratores prope armati, consecrauit. Hinc igitur
Poetarum nomen, & videre est quanta sit in
Musarum delubra co- omnibus hominibus lau-
luerunt, in ea non de- dis cupiditas.
bent rogati iudices à Decius Brutus. De
Musarum honore, & hoc Decio Bruto vide
a Poetarum salute ab- Liuium lib. 18.
horre. amicissimi. De Bruti
& Accij familiaritate vide Ciceronem de claris ora-
toribus.

De Accio Poëta meminerint studiosi hanc nar-
ratio

PRO ARCHIA.

rationem: Cum Pacuvius grandi iam etate & diu-
tino corporis morbo affectus Tarentum ex vrbe
Roma concessisset, Accius tunc haud paruo iunior
proficiscens in Asiam, cum in oppidum venisset, di-
uertit ad Pacuuium, comiterq; inuitatus aliquot
ab eo diebus retentus Tragcediam suam, cui Atreus
nomen fuit desideranti legit, Tum Pacuuium dixisse
aiunt: Sonora quidem esse quæ scripsisset &
grandia, sed videri ea tamen sibi duriora paululum et
acerbiora, Ita est, respondit Accius vt dicis, neq; eius
sanè me pœnitet, meliora enim fore spero, quæ de-
inceps scribam. Nam quod in pomis est, itidem in-
quit esse aiunt in ingenijs.

Quæ dura & acerba nascuntur, post fiunt mi-
tia & iucunda, sed quæ gignuntur statim mollia &
vieta, atq; à principio sunt viuida, non fiunt matu-
ra sed putrida.

cum Aetolis. De bello Aetolico vide Liuium
lib. 2. Et Florum lib. 2, cap. 9.

manubias. Manubia est præda ab hostibus ca-
pta. Gellius lib. 13. cap. 23. discrimen ponit inter
prædam & Manubias his verbis: Præda, inquit, di-
cuntur corpora ipsa rerum, quæ capta sunt. Manu-
bia verò appellatæ sunt pecuniæ, quæ à Quæstore
ex venditione prædæ redactæ sunt.

Atq; vt id libentius. Atq; vt id libentius
Tertia ratio antecedentis faciatis, iam me vobis
à suo ipsius exemplo, cu- iudices indicabo, & de
Tertia
ratio.

ORATIO CICERONIS

meo quodam amore ius hæc est sententia. Ipse
gloriæ, nimis acri for- laude delector. Cum enim
tasse, veruntamen ho- audirem res gestas in
nesto, vobis confite- meo consulatu ab Archia
bor. scribendo inchoatas esse,

Nam quas res vos inhortatus sum eum, vt
in cōsulatu vestro vo- opus inchoatum absolue-
biscum simul pro sa- ret, meumq; nomen illu-
lure huiusce imperij, & straret.

pro vita omnium ci- faciatis. id est, vt Mus-
uium, proq; vniuersa sas in honore habeatis,
Repub. gelsimus, at- & Poëtis suis amici.

igit hic versibus atq; De meo quodam
inchoauit, quibus au- amore. De studio &
ditis, quod mihi ma- amore gloriæ, quo Cicero
gna res & iucunda vi- semper flagrauit, ita scri-
sa est, hanc ad perfici- bit Baptista Fulgosus:
endum hortatus sum. Huius gloriæ desiderio
incensus Marcus quoq;

Tullius Cicero, longa Epistola à Lucio Luceio ciue
Romano enixe petijt, vt Catilinarie coniurationis
historiam seorsim ab alijs rebus ad propagandam
nominis sui famam scribere vellet, neq; abstinuit, il-
lud quoq; deposcere, vt in ea etiam aliquid amicitie
daret, ipsoq; viuente eam ederet, vt viuens gloria sua
perfrui posset. Adeo enim magna est in plerisq;
hæc gloriæ sitis, vt quanquam Cicero per eloquen-
tiam eternam sibi comparasset nomen, eam quoq;
quæ

PRO ARCHIA.

quæ ex sapienter ac præclare gestis in administratione Reipublicæ sequi solent vendicare sibi cuperet.

Relatibit ad locum eorum in quo de gloria et tractat cum vss ad Epilogum Gradum

Nullā enim virtus. Nullam enim virtus ^{et premij lict}
Redit ad locum de glo- aliam mercedem la- ^{quæ est sola gl}
ria, & repetit propo- borum periculorū
tionem: Omnes studio desiderat, præter hanc ^{miseriam}
laudis trahimur. Et hanc laudis & gloriæ, quā ^{ab antistite}
amplificat I. per Anti- quidem detracta iudi- ^{mercedem}
thesin. II. Amplificat ces, quid est, quod in ^{et}
ā minori. hoc tam exiguo vitæ

Nullam enim. Ut nos curriculo, & tam bre-
finem bonorum in æter- uī, tantis nos in labo-
na beatitudine colloca- ribus exerceamns
mus: ita veteres Romani nihil magis expetendum
esse quā gloriam putabant, ad eam omnes labores,
omnia pericula, etiam vitæ amissionem referebant,
cuius beneficio nomen suum fieri immortale arbi-
trabantur, eaq; gloria animam post hanc vitam de-
lectari. ^{Resignat. Vitæ quæ post hanc restant}

si nihil animus præ- Certe si nihil animus Ab Anti-
sentiret. id est, nisi præ- presentiret in posterū, thesi.
uideret animus se solu- & si quibus regioni-
tum corpore manere & bus vitæ spaciū cir-
immortalem esse. cumscriptum est, nō
terminaret. id est, si a- dem omnes cogitatus
nimus interiret vñā cum terminaret suos, nec
corpore. tantis se laboribus fran-

*Metaphora
invisibilis, vltim
vultus tuus
frangit hanc*

ORATIO CICERONIS

geret, neq; tot curis vi- ^{Pergit dicere de gloria & genere}
gilijq; angeretur, neq;
toties de ipsa dimica-

ret. Nunc insidet que- Nunc insidet. Cum
dam in optimo quoq; sciamus post hanc vitam
virtus, quæ noctes ac animum nostrum esse im-
dies animum gloriæ mortalem.

stimulis concitat atq; commemorationem
admonet, non cum nominis. Nam si ani-
vitæ tempore esse di- mus cum corpore inetri-
mittendam comme- ret, commemorationem
morationem nominis nominis dimitteret.

nostri, sed cum omni
posteritate adæquan- ^{postea dicitur} * Quam avidi ac cupidi
dam. fuerint Romani gloriæ

An verò tam parui & magni nominis, osten-
animi videamur esse dunt historie Scipionis
omnes, qui in Repu- Africani, Pompei Ma-
blica, atq; in his vitæ gni, Q. Fabij, Iulij Cæ-
periculis laboribusq; saris, Adriani Seueri, M.
versamur, ut cū vsq; Ciceronis, L. Syllæ Di-
ad extremum spaci- ctatoris, C. Caligulæ,
um nullum tranquil- Neronis, &c.

lum atq; ociosum spi- * Vita quid est & labor
ritum duxerimus no- est, & habendi vana cu-
biscum simul interitu- pido.

ra omnia arbitremur Tristis ad extremum
sollicitudo diem.

An

Valde ele-
ganter hæc
dicta sunt,
notat enim
cursum hu-
manæ vi-
tæ.

PRO ARCHIA.

An cum statuas. Se= An cum statuas & *A minori.*
 cundo amplificat à mino= imagines non animo-
 ri: Statuas & imagines rum simulachra sed
 corporum relinquimus. corporum], studiose
 Ergo multo magis co= multi summi homi-
 nari debemus, ut animo= nes reliquerunt, con-
 rum & virtutum imagi= filiorum relinquere,
 nes in poëmatibus ex= ac virtutum nostra=
 pressas, relinquamus. rum effigiem, nonne
 multo malie debe-

Hæc vero siue à meo mus summis ingenijs
 sensu. Obseruent hic stu= expressam & politame
 dios, quod humana ratio Ego vero omnia quæ
 sine sacrarum literarum gerebam, iam tum in
 cognitione de Deo eiusq; gerendo spargere me
 essentia & voluntate ac disseminare arbi-
 prorsus nihil intelligat. trabar, in orbis terræ
 Vides enim hic optimum memoriam sempiter-
 & sapientissimum virum nam. Hæc vero siue
 Ciceronem dubitare de à meo sensu post mor-
 immortalitate animæ, re= tem absutura est, siue
 surrectione mortuorum, ut sapientissimi homi-
 & vita eterna post hanc nes putauerunt, ad ali-
 miseram & erumnosam quam animi mei par-
 vitam secutura, de qua tem pertinebit, nunc
 nos Dei gratia in Eccle= quidem certè cogita-
 sia certissimi sumus. Ut tione quadam speque
 itaq; Virgilius suum Po= delector.

ORATIO CICERONIS

ema hoc versu finiuit: Vitaq; cum gemitu fugit indignata sub umbras. Ita Cicero in dubitatione de immortalitate suam hanc Orationem concludit.

siue à meo sensu. Id est, siue censeo post mortem me res præclaras gessisse, siue non censeo, tamen cogitatione mearum rerum gestarum & spe delector.

Hæc vero siue à meo sensu &c. Apud Ethnicos varias fuisse opiniones de immortalitate animæ ostendit Elegia Tibulli, quæ sic habet:

Quin etiam mea tunc tumultus cum texerit ossa,
Seu matura dies fato properat mihi mortem,
Longa manet ceu vita tamen mutata figura,
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus,
Siue ego per liquidum volucris vehor æra pennis
In quemcunq; hominem me longa receperit ætas
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

De animæ immortalitate vide plura apud Virgilum lib. 6. Æneidos.

Dispositio Epilogi siue Conclusio- nis huius Orationis.

Sequitur postrema huius orationis pars, videlicet conclusio, quæ ut & reliqua huius orationis membra, iuxta præcepta Rhetoricæ nostræ facta est.

PRO ARCHIA.

est. Primo enim repetit præcipua membra, de quibus in tota oratione dixit. Deinde mouet affectus.

I. Archias ab amicis suis comprobatur, magnique æstimatur, cum propter dignitatem, tum venustatem artis.

II. A summis viris eius ingenium expetitur est.

III. Legitimus ciuis est Romanus testimonijs Legatorum Heracliensium, Luculli & tabularum Metelli.

IIII. Bene meritus est de Pop. Romano & Romanorum Imperatoribus.

V. Promisit Archias, se meas res gestas in Consulatu literis celebraturum esse.

VI. Archias in numero Poëtarum est, qui semper sancti habiti sunt, & ab omnibus bonis viris amati.

Ergo dignissimus est Archias ut à vobis in vrbe conseruaretur.

TEXTVS ORATIONIS EIVSQUE EXPLI- CATIO.

Quare conseruate ius Conclutio
dices hominem pudor orationis.
re eo quem amicorum I.

F s studijs